

CAPITOLUL I

Prezentarea teritoriului și a populației acoperite - analiza diagnostică

1. Descriere generală a caracteristicilor teritoriului GAL TÖVISHÁT

Teritoriul LEADER Tövishát este un teritoriu omogen cu suprafață de **730,73 km²** și o populație totală de **40.381** locuitori ^² din care un număr de 19.712 sunt bărbați (48,82%) respectiv 20.669 sunt femei (51,18%). Densitatea populației este de **55.3 locuitori/km²**. Teritoriul se regăsește în spațiul eligibil LEADER fiind compus din Orașul Cehu Silvaniei și comunele Bocșa, Coșeiu, Crișeni, Dobrin, Hereclean, Sălățig, Sărmășag și Șamșud din Județul Sălaj respectiv comunele Bogdand, Hodod, Supur din Județul Satu Mare. Anexa 2 detaliază informațiile privind teritoriul.

Microregiunea are un climat temperat continental cu veri călduroase, ierni friguroase și precipitații bogate. Temperaturile medii anuale sunt cuprinse între 3,8 și 10,4°C. Microregiunea Tövishát prezintă o vulnerabilitate medie la efectele schimbărilor climatice, cu o sensibilitate peste medie din cauza riscului de inundații care este peste media europeană³. Principala caracteristică a rețelei hidrografice este relativa uniformitate a repartiției văilor pe întreg teritoriul (Valea Zalăului, Valea Sălajului, Valea Mineu, Valea Maja) cu o prezență a băltilor și a zonelor mici de luciu de apă pe teritoriul comunelor Sălățig și Sărmășag și a orașului Cehu Silvaniei. De menționat că în teritoriul LEADER Tövishát nu există zone cu valoare naturală ridicată în schimb există două UAT-uri a căror suprafață parțială este acoperită de o arie naturală protejată Natura 2000 ⁴(astfel, se îndeplinește criteriul CS 1.3) respectiv:

Județ	Localitate	Nume sit	Cod sit	Suprafață (km ²)
Sălaj	Cehu Silvaniei	Cursul mijlociu al Someșului	ROSPA0114	5,21
Sălaj	Sălățig	Cursul mijlociu al Someșului	ROSPA0114	3,27

Tabel 1 Lista zonelor Natura 2000 din teritoriul LEADER Tövishát

În planul dezvoltării umane, un număr de 6 unități administrativ-teritoriale au indicele IDUL mai mic de 55 (teritoriul îndeplinind astfel criteriul CS 1.2) și sunt incluse în lista zonelor sărace, practic 52,68% din suprafața teritoriul este acoperit de zone sărace ⁵ iar indicele mediu al teritoriului este de 55,62.

Județ	UAT	IDUL	Județ	UAT	IDUL
Sălaj	Coșeiu	42.5	Sălaj	Dobrin	50.81
Sălaj	Şamșud	51.24	Satu Mare	Bogdand	48.59
Satu Mare	Hodod	47.49	Satu Mare	Supur	47.61

Tabel 2 Lista localităților sărace din teritoriul LEADER Tövishát

Structura populației pe etnii evidențiază o diversitate etnică și în mod special prezența numeroasă a etnicilor maghiari dar și a etnicilor romi.

Nr. Crt	Etnie	Români	Maghiari	Romi	Germani	Alte (nedeclarată)	Total
	Populație (locuitori)	15135	22139	2193	41	873	40381
	%	37.5%	54.8%	5.4%	0.1%	2.2%	100.0%

Tabel 3 Structura populației pe etnii⁶ în teritoriul LEADER Tövishát

² Rezultate finale ale Recensământului Populației 2011 www.recensamantromania.ro

³ Studiu DG Regio2 - www.nord-vest.ro

⁴ Lista ariilor natural protejate NATURA 2000 - Situri de importanță comunitară (SCI) madr.ro

⁵ Lista UAT-urilor cu valori IDUL www.madr.ro

⁶ Recensământ 2011 - Populația stabilă după etnie - județe, municipii, orașe, comune



2. Indicatori de context relevanți pentru teritoriul GAL TÖVISHÁT

Populația teritoriului a înregistrat un ritm moderat de creștere începând cu anul 2008. Astfel, populația a crescut de la 40.170 locuitori în 2008 până la 42.310 locuitori în 2015. Conform prognozelor demografice această tendință ușoară de creștere a populației se va menține, doar în anul 2014 s-au născut un număr de 348 de copii. Structura populației teritoriului pe grupe de vârstă ne arată faptul că 23,34% din populație este reprezentată de copii cu vîrstă între 0-18 ani iar 18.58% din populația teritoriului este vîrstnică, peste 65 de ani. Din tendințele demografice se observă o creștere a duratei de viață și implicit a numărului persoanelor vîrstnice dar și o creștere a riscului de excluziune a acestora datorită insuficienței serviciilor sociale care să se adreseze acestei categorii de persoane (există în teritoriu doar un centru pentru vîrstnici privat și unul public cu o capacitate totală de 70 locuri).

Varsta (ani)	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-45	45-64	65-84	≥85
Populație	2173	2259	2570	2427	2327	11417	9706	6948	554
%	5.38%	5.59%	6.36%	6.01%	5.76%	28.27%	24.04%	17.21%	1.37%

Tabel. 1 Structura populației pe grupe de vîrstă în microregiune, anul 2011⁷

Populația din teritoriu LEADER Tövishát este expusă riscului de sărăcie, indicele IDUL mediu al teritoriului este de 55,62 ceea ce ne indică un teritoriu sărac cu nevoi socio-economice complexe. Cea mai expusă categorie la riscul de sărăcie și excluziune socială este minoritatea romă care reprezintă 5,43% din populația teritoriului dar la aceasta se adaugă şomerii de lungă și scurtă durată, persoanele afectate de boli cronice sau boli profesionale (foști mineri sau muncitori din industrie), vîrstnicii rămași fără aparținători, copiii din familii numeroase sau rămași în îngrijirea bunicilor etc.

In ceea ce privește ocuparea forței de muncă, se observă o scădere a numărului mediu de salariați de la 8371 angajați în anul 1999 la 4829 angajați în anul 2014, practic o scădere cu 42,31%. De asemenea, la sfârșitul anului 2015 erau înregistrați un număr de 881 şomeri indemnizați⁸ reprezentând 4,9% din totalul populației cu vîrstă cuprinsă între 19 și 60 ani. Această rată de ocupare mai ridicată față de rata națională (de 7%) arată un şomaj ascuns și subocupare iar tinerii sunt cei mai expuși şomajului.

Din datele furnizate de primăriile celor 12 UAT-uri rezultă că există un număr de 574 microîntreprinderi active și un număr de 5 IMM-uri. Totuși mediul economic este insuficient dezvoltat și nu asigură o stabilitate și salarizare satisfăcătoare a personalului, afacerile la scară mică fiind în continuare sursa importantă de locuri de muncă în microregiune.

În ceea ce privește educația și formarea profesională, se observă un nivel de educație scăzut. Un procent de 1,10% din populație este analfabetă, 2,91% din populație este fără școală absolvită iar 37,19% din populație este doar cu studii gimnaziale⁹. Există un număr de 23 unități școlare pentru un efectiv de 9429 de copii cu vîrstă între 0 și 19 ani (5 grădinițe, 15 școli generale și 3 grupuri școlare tehnice).

Infrastructura școlară este insuficientă având în vedere populația cu vîrstă școlară din microregiune precum și tendințele de creștere ale acesteia. De asemenea, majoritatea unităților școlare nu au condiții propice desfășurării unui învățământ de calitate sau nu

⁷ Recensamant 2011 - Structura populației pe grupe de vîrstă - www.recensamantromania.ro

⁸ Tempo online INSE SOM101E - Someri înregistrati 2015, pe sexe, județe și localități

⁹ Tempo online - SCL109D - Absolvenți pe niveluri de educatie, județe și localități



îndeplinesc cerințele sanitare, de mediu și/sau protecție împotriva incendiilor. De asemenea, populația participă doar sporadic la programe de educație de-a lungul întregii vieți, are o educație antreprenorială necorespunzătoare și deține cunoștințe reduse privind noile tehnologii, protecția mediului și inovarea absolut necesare cererii de pe piața muncii. În ceea ce privește competențele cheie necesare oricărei ocupații se observă un nivel deficitar privitor la utilizarea limbilor străine de largă circulație (engleză, franceză, germană) cu impact asupra capacitatei populației de a se adapta la cerințele societății moderne. Deși populația Tânără are competențe în utilizarea calculatorului, serviciile electronice (e-commerce, e-governare și e-learning) sunt insuficient utilizate datorită insuficienței infrastructurii IT. Un număr de 31 de localități din cele 56 care compun teritoriul LEADER Tövishát se află pe lista localităților care nu dețin rețele de acces (bucla locală) sau/și rețele de distribuție(backhaul) care să asigure viteze de transfer de minim 30Mbps.¹⁰

Este de remarcat faptul că în teritoriul LEADER Tövishát nu este înregistrat niciun furnizor de formare profesională pentru adulții.

În teritoriu s-a dezvoltat agricultura având potențial ridicat pentru păsuni, fânețe și struguri de masă iar în ceea ce privește pomicultura există favorabilitate naturală pentru măr, cireș, nuc, alun, castan, zmeur, mur, măcesc¹¹. Este de remarcat faptul că teritoriul ocupat de microregiunea Tövishát este o zonă cu potențial ridicat pentru creșterea în sistem închis a ovinelor, bovinelor, porcinelor și păsărilor și cu tradiție în apicultură. De asemenea, este o zonă viticolă importantă din județul Salaj. Primele documente care menționează existența culturii viței de vie din zona Sălajului sunt din secolul al XIII -lea.

Sectorul agricol din microregiune are un potențial de creștere important dar este încă insuficient exploatat. Din suprafața totală a teritoriului de 730,73 km², un procent de 72,28% reprezintă suprafața agricolă (528,14 km²), 19,51% reprezintă suprafața ocupată de păduri (142,57 km²), 0,85% reprezintă suprafața ocupată de ape și bălti (6,22 km²), 2,94% reprezintă suprafața ocupată de terenuri neproductive și degradate (21,45 km²), 1,61% reprezintă suprafața ocupată de căi ferate și comunicații (11,73 km²), 2,82% reprezintă suprafața ocupată de construcții (20,62 km²)¹². Din suprafața agricolă de 528,14 km² aceasta este împărțită pe următoarele categorii de folosință: arabilă 319,08 km², păsuni 113,76 km², fânețe 66,85 km², vii 16,40 km², livezi 12,06 km².

Totuși, exploatațiile agricole au dimensiuni reduse aşa cum se vede din tabelul de mai jos. Peste 68% din exploatații sunt de dimensiuni mici, sub 2 ha de aceea este necesară stimularea formelor asociative și sprijinirea acțiunilor prin care fermele de dimensiuni mici să fie preluate și integrate în exploatații de dimensiuni mai mari. De asemenea, un număr mare de exploatații sunt încă gestionate de către fermieri vârstnici.

Dimensiunea fermel	<2 ha	2-4,9 ha	5-9,9 ha	10-19,9 ha	20-29,9 ha	30-49,9 ha	50-99,9 ha	>100 Ha	Total
Număr exploatații	9405	3359	716	150	26	40	32	49	13767
Procent %	68.32%	24.40%	5.20%	1.09%	0.19%	0.29%	0.23%	0.36%	100.00%

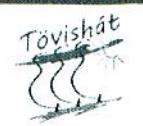
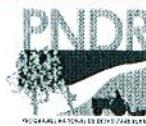
Tabel nr. 4 Exploatațiile agricole după dimensiunea acestora în teritoriul LEADER Tövishát¹³

¹⁰ Localități eligibile pentru investiții broadband PNDR 2014-2020

¹¹ Studiu - Potențial producție vegetală www.madr.ro

¹² Tempo Online -AGR101B - Suprafata fondului funciar după modul de folosință, pe județe și localități <http://statistici.insse.ro/>

¹³ Recensământul agricol 2010



În ce privește exploatațiile zootehnice, în teritoriul Tövishát există tradiție în creșterea albinelor, a ovinelor, bovinelor și porcinelor. Acești fermieri s-au organizat în asociații și cooperative de producători. Asociația crescătorilor de ovine și Asociația APIROMI a apicultorilor, fac parte din parteneriatul GAL Tovihat contribuind la îndeplinirea criteriului CS 2.6.

O problemă cu care se confruntă fermierii organizați ca întreprinderi este cea legată de managementul general al exploatațiilor, de gestiunea finanțier-contabilă, de fiscalitatea ridicată și incapacitatea acestora de a răspunde la deselete schimbări de legislație și la birocracia sistemului administrativ. De asemenea dotarea fermelor este necorespunzătoare, utilajele agricole sunt inexistente sau vechi, de multe ori achiziționate la mâna a 2-a. Fermele sunt deficitare și în ceea ce privește procesarea și marketingul produselor obținute, fiind prioritara investiția în piețe/târguri de desfacere a produselor⁽¹⁴⁾.

Pădurile din apropierea localităților sunt păduri de foioase care asigură efectivul de fructe de pădure din flora spontană, de plante medicinale și ciuperci. Pe lângă asta, pădurile reprezintă zone cu valoare peisagistică existând și un renumit teren de vânătoare (în Hodod). Aceste păduri pot deveni destinații pentru petrecerea timpului liber, pentru drumeții sau turism de week-end.

Identitatea culturală a microregiunii reprezintă o importantă sursă de dezvoltare locală și este caracterizată de un patrimoniu cultural material și imaterial divers dar care nu este suficient valorificat și conservat. De asemenea, în teritoriu există numeroase clădiri istorice, case, conace, biserici, monumente, situri arheologice, așezări și necropole care fac parte din lista monumentelor istorice de interes local și național⁽¹⁵⁾ dar există și obiceiuri și tradiții populare (cum este olăritul) ce reprezintă resurse turistice importante pentru teritoriu. Deși există un număr important de artiști și formații locale, acestea nu dețin instrumente muzicale adecvate, costumele populare s-au deteriorat iar sumele necesare pentru înlocuirea lor nu sunt disponibile. Din discuțiile cu membrii comunităților a rezultat că sunt necesare investiții pentru realizarea de costume populare, achiziții de instrumente muzicale și organizarea unor case a tradițiilor, portului și culturii populare altele decât căminele culturale clasice.

Infrastructura de turism și agroturism a înregistrat o ușoară creștere în 2015 existând un număr de 107 locuri de cazare în unități de primire turistică din care 38 locuri în pensiuni, 49 în agropsensiuni și 20 locuri de cazare în cabane turistice. La acestea se adaugă o singură zonă de agrement. Astfel, turismul în microregiune are un nivel de dezvoltare insuficient mai ales în ceea ce înseamnă serviciile conexe turismului, în special cele de agrement.

Infrastructura rurală la scară mică cuprinde un număr de 1001 km de drumuri. Starea acestora este necorespunzătoare și necesită reabilitare. Pe lângă drumuri, se remarcă o insuficientă dezvoltarea rețelei de trotuare, alei pietonale, piste de bicicliști. Stațiile pentru mijloacele de transport nu sunt corespunzătoare amenajate și dotate cu mobilier (bănci, copertine). Pe teritoriul microregiunii există rețele de alimentare cu apă ce acoperă o lungime de 246,2 km și rețele de canalizare cu lungimea totală de 96,6 km. De asemenea, rețelele de alimentare cu gaz acoperă o lungime de 51,2 km. Din discuțiile cu liderii locali a rezultat insuficiența rețelelor precum și o degradare a celor existente în special cele de pe teritoriul orașului Cehu Silvaniei.

⁽¹⁴⁾Analiza proceselor verbale ale întâlnirilor de animare a teritoriului

⁽¹⁵⁾Lista monumentelor istorice 2015 <http://patrimoniu.gov.ro/>



Serviciile de bază nu răspund pe deplin nevoilor populației, în teritoriu există un număr de 43 dispensare, majoritatea acestora sunt necorespunzător dotate pentru furnizarea unor servicii de calitate. În teritoriu activează un număr de 24 medici, 11 stomatologi, 16 farmaciști și 49 asistenți medicali/infirmieri¹⁶.

Din analiza informațiilor colectate cu ocazia întâlnirilor publice realizate în teritoriu, se constată că există un număr insuficient de capele (doar 10 capele la un număr de 53 de localități) ceea ce duce la nerespectarea unor reglementări privind normele de igienă și sănătate publică.

Din analiza situației existente la nivelul teritoriului LEADER Tövishát se observă o insuficientă utilizare a soluțiilor de producere a energiei din surse neconvenționale, a introducerii inovării în toate domeniile de activitate.

În ce privește dezvoltarea asociativă și mediul ONG se observă un nivel crescut de implicare a societății civile în viața comunităților din teritoriul LEADER Tövishát. Astfel în teritoriu activează mai multe organizații neguvernamentale care fac parte din parteneriatul LEADER Tövishát și care reprezintă forme associative relevante pentru teritoriu reprezentând interesele fermierilor, a femeilor, a tinerilor sau care acționează în domeniul protecției mediului sau a protecției intereselor minorităților.

În concluzie, principalele nevoi la nivelul teritoriului acoperit de parteneriat sunt:

- ◆ N1. Adevarea cunoștințelor la necesitățile pieței în domeniul agricol și non-agricol inclusiv în ce privește inovarea, protejarea mediului, utilizarea TIC, a limbilor străine și managementul întreprinderilor
- ◆ N2. Adevarea capitalului de lucru și a tehnologiilor pentru creșterea competitivității activităților agricole și non-agricole
- ◆ N3. Modernizarea sectorului de procesare a produselor agricole și adaptarea la standardele europene
- ◆ N4. Reîntinerirea generațiilor de fermieri
- ◆ N5. Restructurarea, consolidarea și modernizarea fermelor mici în ferme moderne
- ◆ N6. Înființarea de cooperative și grupuri de producători
- ◆ N7. Organizarea de lanțuri alimentare integrate
- ◆ N8. Menținerea diversității și a valorii biologice a terenurilor și a zonelor Natura 2000
- ◆ N9. Protecția și îmbunătățirea mediului precum și gestionarea eficientă a resurselor naturale
- ◆ N10. Reducerea gradului de sărăcie și de excluziune socială în special a minorităților rome
- ◆ N11. Îmbunătățirea infrastructurii de bază și adevararea serviciilor educaționale, sociale și medicale la nevoile populației inclusiv modernizarea învățământului agricol și tehnic
- ◆ N12. Înființarea de noi servicii pentru populația rurală - servicii de formare profesională a adulților și de suport pentru sprijinirea micilor întreprinzători
- ◆ N13. Creșterea și diversificarea numărului locurilor de muncă
- ◆ N14. Conservarea clădirilor de interes local, a patrimoniului material și imaterial
- ◆ N15. Introducerea inovării în toate domeniile de activitate
- ◆ N16. Extinderea accesului la servicii de internet de bandă largă și de utilizare a serviciilor societății informaționale
- ◆ N17. Reducerea poluării generate de activitățile agricole și non-agricole

¹⁶Tempo online - Personalul medico sanitar, 2014, pe localitati

